

Област Габрово

▶ Население (2014)	117 311
▶ Територия (кв.км)	2023,0
▶ Брой на населените места	356
▶ Дял на населението в градовете (%)	82,0

Общ преглед

Област Габрово има силно изразен индустриален профил и традиционно добри икономически показатели. Доходите в областта остават сравнително високи, а безработицата е сред най-ниската в страната. В областта се наблюдава сериозно натрупване на ЧПИ през годините, както и много добро усвояване на европейски средства от страна на общините. Местните данъци и такси в общините на областта са сред най-ниските в България.

Голямото предизвикателство пред област Габрово е силно влошената демографска картина. Областта се характери-

зира с много високи нива на възрастова зависимост и с един от най-ниските коефициенти на раждаемост в страната. Показателите за обхвата и качеството на училищното образование се влошават през 2014 г. Повишава се обаче дялът на висшистите в работната сила, което е ключов фактор за развитие на областта. Доброто усвояване и инвестиции на европейски средства води и до много добри показатели за околната среда, особено по отношение на управлението на водите. Показателите за развитието на културните дейности в област Габрово също стоят добре на фона на страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Икономиката на област Габрово е седмата по големина в страната, като БВП на човек от населението през 2012 г. достига 9025 лв. Възстановяването на икономиката в областта през периода 2011–2012 г. е много добро в сравнение с общата тенденция в страната. Доходите в областта остават сравнително високи, като се открояват по-високите доходи от пенсии. Заплатите се покачват бързо през последните две години, като средната годишна брутна заплата на един нает достига 7912 лв. през 2013 г.

През 2012 г. 45,8% от населението на областта живее с материални лишения, т.е. изпитва трудности да посрещне основни свои нужди. Относителният дял на бедните спрямо линията на бедността спада до 15,2%, като това ниво е ниско на фона на страната. Спада и дялът на хората, които живеят в домакинства с ниска трудова заетост – едва 4,5% през 2012 г.

Пазар на труда

Възстановяването на пазара на труда в област Габрово през 2012–2013 г. се забавя през последната година – коефициентът на заетост през 2014 г. остава 48,1%, а икономическата активност спада до 52,3%. Безработицата в областта продължава да спада и е една от най-ниските в страната. През 2014 г. коефициентът на безработица е 8,1%. Единствено в столицата има устойчиво по-ниски нива на безработица. Коефициентът на демографско заместване е силно влошен, макар и леко да се покачва през 2014 г. до 47%, което означава, че условно на всеки 100 лица на възраст между 60–64 години, които напускат работната сила, се падат едва по 47 лица на възраст 15–19 години, които се вливат в нея.

Инвестиции

Габрово е сред областите с най-голям кумулативен размер на привлечените ЧПИ, претеглени спрямо населението. През последните две години (2012–2013) обаче не се наблюдава приток на чуждестранни капитали. Разходите за придобиване на ДМА се възстановяват през 2013 г. и достигат близо 183 млн. лв.

Общините в област Габрово се отличават с много добро усвояване на европейски средства, като по изплатени европейски средства, съотнесени спрямо населението, областта от години се нарежда на първо място в страната. Към края на януари 2015 г. изплатените средства на общините като бенефициенти по оперативните програми са близо 160 млн. лв. Изключително добро е усвояването в областния център Габрово (124 млн. лв.), следван от общините Севлиево (22 млн. лв.) и Трявна (10,5 млн. лв.).

Инфраструктура

Габрово остава областта с най-голяма гъстота на пътната мрежа в страната – близо 25 км на 100 кв.км територия (2013 г.). На територията на областта обаче все още не преминава автомагистрален път. Габрово остава и един от малкото областни центрове без обходно трасе. Качеството на пътната настилка в областта се подобрява през последните години, като дялът на пътищата с добра настилка достига 41,5% през 2014 г. и вече е над средното ниво за страната.

Подобрява се свързаността на домакинствата с интернет и областта вече се нарежда сред най-добрите примери в страната – през 2014 г. 64,4% от домакинствата имат достъп до интернет. Използваемостта също расте и през 2014 г. вече 63,2% от лицата на възраст 16–74 години са използвали интернет през последните 12 месеца.

% Данъци и такси

Местните данъци и такси в общините в област Габрово са сред най-ниските в страната и остават непроменени през 2015 г. Данъкът върху нежилищните имоти на предприятията е 1,5‰ в общините Габрово, Дряново и Севлиево и 2,0‰ – в община Трявна. Данъкът върху възмездното придобиване на имущество е 2,0‰ в общините Габрово, Дряново и Трявна и 2,5‰ – в община Севлиево. В областния център Габрово са ниски и ставките на данъка върху превозните средства.

Налаганите такси за битови отпадъци в четирите общини на областта са сред най-ниските в страната: Габрово – 3,10‰, Дряново – 6,70‰, Севлиево – 3,80‰ и Трявна – 4,75‰. На практика община Габрово е сред областните центрове с най-ниски данъци и такси в страната.

Администрация

Общините в област Габрово се представят сравнително добре по отношение на предоставяните услуги по електронен път и обслужването на „едно гише“. Положителни примери за предоставянето на услуги по електронен път са общините Габрово и Дряново. Добре организирана е работата на „едно гише“ в общините Габрово, Дряново и Трявна. През 2014 г. покритието на кадастралната карта е 21,3% от територията на областта, което е високо спрямо страната.

Област Габрово се представя много добре и в Рейтинга на активната прозрачност на органите на местното самоуправление, изготвян от Фондация „ПДИ“ (2015 г.). Най-висок рейтинг на прозрачността в рамките на областта получава община Габрово, докато най-ниската оценка е за община Дряново. Всички общини в областта обаче подобряват значително оценката си спрямо година по-рано.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●

Област Габрово е една от най-малките области в страната. През 2014 г. населението на областта продължава да намалява и вече е около 117 000 души. Относителният дял на населението, което живее в градовете, е над 80%. Чувствителният спад в броя на жителите на областта се обуславя от силно отрицателния коефициент на естествен прираст, който в последните години (2012–2014) е около –10‰. Потокът на изселванията от областта също се засилва и през 2014 г. механичният прираст на населението е –4,8‰.

Коефициентите на възрастова зависимост се влошават, като в това отношение област Габрово (заедно с област Видин) среща най-сериозни предизвикателства в страната. През 2014 г. населението на 65 и повече години е вече близо 2,4 пъти повече от децата (до 14 години) и около 43% от работоспособното население (на 15–64 години). Коефициентът на раждаемост (6,6‰ за 2014 г.) е вторият най-нисък в страната след област Смолян.

Образование ●●●

През последните години се запазва броят на преподавателите спрямо учениците в област Габрово – на един учител се падат по 14 ученици през 2014 г. Нетният коефициент на записване в V–VIII клас леко спада и вече е 77,6% (2014 г.). Делът на отпадналите от основното и средното образование е 2,2% (2013 г.), а относителният дял на второгодниците е 1,1% (2014 г.). Оценка от матурата по български език и литература през 2015 г. са малко по-ниски спрямо година по-рано – средно 4,23 за областта. Относителният дял на неиздържалите, т.е. получилите оценка под „среден“ 3,00, се покачва до 6,6% (2015 г.).

В областния център е разположен Технически университет – Габрово, който е с добри традиции и е един от факторите за привличането на млади хора в областта. Студентите продължават да се увеличават, като надхвърлят 6000 души през 2014 г. Относителният дял на населението на възраст 25–64 години с висше образование нараства до 26,3% (2014 г.).

Здравеопазване ●●●●●

Броят на болничните легла в многопрофилните болници в област Габрово леко се покачва през последната година и показва относителна добра осигуреност на местното население – 614 легла за 2014 г., или 5,2 легла на 1000 души от населението. Постъпилите болни в многопрофилните болници са 246,2 на 1000 души от населението, което е над средните стойности за страната и може да се отдаде на застаряването на местното население и повишената заболяемост.

Здравноосигурените лица в областта са близо 94% през 2014 г., което показва относително добър достъп до здравни грижи на фона на страната. В сравнение със страната

областта се характеризира с по-висока от средната осигуреност с медицински специалисти, макар кардиолозите да са относително малко. Коефициентът на детска смъртност спада до 1,3‰ през 2014 г., което е най-ниското ниво в страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

По официални данни област Габрово е сравнително безопасна. За 2014 г. на 10 000 души от населението са регистрирани 4,2 престъпления срещу личността и 83 срещу собствеността, като последните намаляват чувствително през последните години. Данните говорят за сравнително ефективна и бърза работа на съда. През 2013 г. делът на наказателните дела в Окръжния съд, приключили в 3-месечен срок, е 96,0%, а делът на висящите наказателни дела към края на 2013 г. е 7,6% при средно около 8,5% за страната. Натовареността на съдиите в област Габрово е сравнително ниска – през 2013 г. един съдия е работил по 7,6 наказателни дела месечно при средно 8,3 дела на съдия месечно за страната.

Околна среда ●●●●

Въпреки индустриалния профил на област Габрово емисиите на въглероден двуокис в атмосферата се задържат на ниски нива в сравнение с тези за страната – 31 т/кв.км през 2013 г. Събраните битови отпадъци на човек от обслужваното население се покачват през 2013 г. до 424 кг/човек.

Делът на населението в селища с обществена канализация е 85% през 2013 г., който дял е много висок. След 2010 г. две трети от населението с достъп до канализация са свързани с пречиствателни станции за отпадъчни води. Това е едно от най-високите нива за страната по данни за 2013 г. и се обуславя от големия дял на населението в градовете и от доброто усвояване на европейски средства с такава насоченост. През 2015 г. продължава изпълнението на проекта за водния цикъл на гр. Габрово. Разходите за опазване на околната среда в областта се увеличават чувствително през 2013 г. и вече достигат 17,5 млн. лв.

Култура ●●●●●

Показателите за развитието на културните дейности се развиват сравнително добре през последните години. Посещенията в музеите традиционно са на много високи нива – 296 000 посещения през 2014 г. Посещенията в театрите през 2014 г. нарастват до 47 000, което също превишава този показател за страната спрямо местното население. Посещенията в кината през 2014 г. намаляват до 17 000, но може да се очаква покачване на техния брой, след като през 2015 г. в областния център Габрово отвори врати ново кино. Постепенно намаляват посещенията на библиотеките – 54 000 за 2014 г.

Ключови показатели за област Габрово

Индикатори на икономическото развитие	2009	2010	2011	2012	2013	2014
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7614	7296	8721	9025	n.a.	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3587	3113	3351	4408	4858	4 787
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6112	6591	6827	7399	7912	n.a.
Дял на бедните спрямо линията на бедност за областта (%)	15,9	17,1	17,6	15,2	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече години (%)	49,7	48,3	48,9	50,0	52,7	52,3
Коефициент на заетост на населението на 15 и повече години (%)	47,6	44,7	44,1	45,2	48,1	48,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	4,4	7,5	9,9	9,6	8,8	8,1
Брой на нефинансови предприятия на 1000 души от населението	48	48	48	48	48	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1183	830	1345	1181	1534	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1613	1747	2224	2245	2172	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	22,9	33,5	39,8	34,8	48,2	64,4
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	24,6	31,4	32,0	36,4	41,5
Покритие на кадастъра (%)	20,4	21,2	21,2	21,2	21,2	21,3

Индикатори на социалното развитие	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,9	-9,3	-9,7	-11,2	-10,7	-11,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,8	-8,3	-2,2	-0,9	-3,6	-4,8
Дял на населението с висше образование, 25-64 години (%)	27,8	24,2	25,0	25,1	24,9	26,3
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,3	4,5	4,2	4,3	4,4
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,8	5,3	4,2	4,7	3,7	4,3
Дял на здравноосигурените лица (%)	92,7	91,1	94,2	93,5	92,7	94,0
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	217,7	195,4	201,2	239,3	261,5	246,2
Регистрирани престъпления срещу собствеността на 10 000 души	112,3	120,0	108,3	87,7	93,6	83,0
Дял на висящите наказателни дела (%)	5,5	4,7	8,4	6,6	7,6	n.a.
Разходи за опазване на околната среда (лв./човек)	24,9	32,2	31,3	42,3	147,0	n.a.
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадни води (%)	46,4	65,0	66,6	66,7	66,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	105,9	97,1	103,4	68,9	153,8	144,9
Посещения в театрите на 1000 души от населението	206,7	299,4	293,4	293,5	321,9	398,9